אין דער יודישער וועלט.

אַ קאָנפערענץ פון פוילישען בילדונגס־מיניס־טער מיט אָרטאָדאָקסישע פערטרעטער.

וואַרשא (איפּב) דער פוילישער בילדונגס־מיניס־טער האָט איינגעלאַדען פערטרעטער פון דער אגודת ישראל אין פוילען כדי מיט זיי זיך צו בעראַטען אי־בער פערשיעדענע אַקטועלע חנוך פּראָבלעמען. צום סוף האָט דער מיניסטער פערשפּראָכען צו אונטער־שטיצען די אָרטאָדאָקסישע רעליגיעזע חנוך־מוסדות.

סיים דעפּוטאַט קירשברוין פאַר אויטאָנאָמי־שע אָרטאָדאָקסישע קהלות.

סיים דעפּוטאַט אלי׳ קירשברוין פערעפענטליכט אין „יוד" פון 1־טען אלול אַ זעהר אינהאַלטסרייכען צוויי־זייטען־לאַנגען אַרטיקעל איבער „דאָס פּראָבלעם פון זעלבסטשטענדיגע אָרטאָדאָקסישע קהלות אין פוילען". ער שילדערט די גרויסע שוועריגקייטען, וועלכע ווע־רען געלעגט מצד די „פרייע" פון אַלע שאַטירונגען דער פּראָדוקטיווער אַרבייט לטובת דעם יודישען פאָלק. עס איז כמעט אונמעגליך, אַפילו אין די ער־טער וואו די אָרטאָדאָקסיע איז אין אַ גרויסער מאַ־יאָריטעט, צו פיהרען אָן ערנסטע אַרבייט. די צייט איז שוין רייף, אַז מען זאָל קענען שאַפען לויט׳ן מוס־טער פון ס׳רוב אייראָפּעאישע קולטור־מלוכות זעלבסט־שטענדיגע אויטאָנאָמישע אָרטאָדאָקסישע קהלות. ערשט יעצט ווייזען זיך אַרויס די נויטיגקייט פון דער דאָזיגער זעלבסטשטענדיגקייט אין אַ מאָס פון וועלכע מען האָט קיינמאָל נישט געחלומ׳ט.

די נייע שוועריגקייטען פאַר דער עמיגראַציע קיין ארץ ישראל.

די פּאַלעסטינער רעגירונג האָט לעצטענס אַרויס־געגעבען אַ פעראָרדנונג, לויט וועלכער קאַפּיטאַליס־טען וועלען אַנדערש נישט קענען בעקומען קיין וויזע נאָך ארץ ישראל, ביז זיי וועלען פריער נישט אַריינ־שיקען צו דער פּאַלעסטינער רעגירונג די געפאָדער־טע 500 פונט. ערשט דאַן וועט די רעגירונג אַרויס־געבען די ערלויבעניש צו בעקומען די וויזע. די דאָ־זיגע פעראָרדנונג, וועלכע האָט דעם צוועק נאָך מעהר צו בעגרעניצען די איינוואנדערונג קיין ארץ־ישראל, האָט אַרויסגערופען צווישען די פערמעגליכע א״י עמיג־ראַנטען אַ בעאונרוהיגענדע שטימונג.

צום 80־יעהריגען יוביליאום פון לאָרד ראָטשילד (נדיב הידוע)

דעם 19־טען פ. מ. האָט לאָרד ראָטשילד געפייערט זיין 80־יעהריגען געבורט׳ס טאָג. ער האָט צו דעם טאָג בעקומען בעגריסונגען פון גאַנצען ארץ־ישראל׳־דיגען יודענטום און פון הונדערטער יודישע אָרגאַני־זאַציעס און פּערזאָנען. לאָרד ראָטשילד, אָדער ווי מען רופט איהם דער נדיב הידוע, איז דער ערשטער גרינדער פון די יודישע קאָלאָניעס אין ארץ־ישראל. אַ חוץ די פערשיעדענע אונטערנעהמונגען, וואָס ראָט־שילד בעזיצט אין א״י, האָט ער נאָך, דורך זיין פער־איין יק״א, אַנ׳ערך פון 50% פונ׳ם אַלגעמיינעם יודי־שען באָדען אין ארץ־ישראל. ראָטשילד איז בעריהמט אַלס טראַדיציאָנעל רעליגיעזער יוד. בעת זיין לעצ־טען בעזוך אין א״י האָט ער פיעל גערעדט וועגען דעם, אַז א״י קען אויפגעבויט ווערען נאָר אין רעלי־גיעזען גייסט. אין קוראַטאָריום פון העברעאישען אוי־ניווערזיטעט, האָט ער דורכגעפיהרט דעם בעשלוס, אַז קיין ביבעל־קריטיק זאָל נישט געלערענט ווערען. ער האָט אויך געזאָרגט דערפאַר, אַז אין די קאָלאָניעס זאָלען זיך געפונען פערשיעדענע רעליגיעזע מוסדות.

די מזרח־גאַליצישע אגודת ישראל פאַר די קאָלאָניזאַציע שולען פון אגודת ישראל

די גרינדונג פון דער „קאָלאָניזאַציע שולע פון דער אגודת ישראל אין דער אגודה־קאָלאָניע „מחנה ישראל" האָט אַרויסגערופען אין די מזרח־גאַליצישע אָרטאָדאָק־סישע קרייזען, בעזונדערס אין די רייהען פון די צעירי אגודת ישראל, גרויס בעגייסטערונג. די מזרח־גאַליצישע ארץ ישראל צענטראַל פון דער אגודת ישראל אונטער דער לייטונג פון ד״ר בן ציון פעסלער האָט בעשלאָסען די דאָזיגע שולע רעגעלמעסיג צו אונטערשטיצען מיט גרעסערע סומען. די ערשטע 200 דאָלאַר זענען שוין אָבגעשיקט געוואָרען. אין די נאָהנטסטע צייט ווערט אָנ־געהויבען אַ אַקציע פאַר אַ ביבליאָטעק אין דער אגודה־קאָלאָניע „מחנה ישראל". די צעירי אגודת ישראל אין קאָלאָמעע האָבען איבערגעגעבען דער ארץ ישראל צענט־ראַלע אין מזרח גאַליציע אַ נדבה פון 50 דאָלאַר לטובת דער קאָלאָניזאַציע שולע אין א״י. בעזונדערס האָט זיך ביי דער דאָזיגער אַרבייט פערדיענט אַ דאַנק דער איבערגעגעבענער חבר ל. ד. לאַנדמאַן.

די שמירת־שבת־אַקציע אין ליטא.

זייט עס איז אָנגענומען געוואָרען דער זונטאַג־רוה געזעץ, בעשעפטיגט זיך די ליטווישע אָרטאָדאָקסיע זעהר ענערגיש מיט דער שמירת שבת פראַגע. עס האָט זיך אָרגאַניזירט אַ שמירת שבת פעראַיין מיט די בעסטע חברים פון אגודת ישראל אין דער שפּיץ. עס איז זיי שוין געלונגען אַלע געשעפטען, וואָס האָבען זיך צוליעב דעם זונטאַג־רוה־געזעץ געהאַט געעפענט אין שבת, צוריק צו שליסען און אפילו אויך נאָך אַזעלכע געשעפטען, וואָס זענען שוין זייט אַ רייה יאָהרען אָפען אין שבת.

נישט בעשטעטיגט דעם בודזשעט פון דער לאָדזער קהלה, צוליעב דער אבוועזענהייט פון ראַבינאַט.

דאָס מיניסטעריום האָט נישט בעשטעטיגט דעם בודזשעט פון דער לאָדזער קהלה, צוליעב דעם, וואָס אין דער זיצונג פון קהלה־ראַט, וועלכע האָט דעם בודזשעט אָנגענומען, האָבען זיך נישט בעטייליגט די פאָרשטעהער פון אָרטיגען ראַבינאַט. דער בעשלוס וועגען דעם בודזשעט איז דערום נישט גילטיג.

פרל, בעטי רויטשילד פאַר דער „בית־יעקב" בעוועגונג.

פריילין בעטי רויטשילד, וועלכע האָט זיך ערוואָר־בען אַ נאָמען מיט איהר אונערמידליכער און פרוכט־באַרער אַרבייט אויף׳ן סאָציאַלען געביעט ביי די צעירות אגודת ישראל אין ציריך, האָט איצט בעש־לאָסען זיך צו ווידמען אַ פּאָר חדשים לטובת דער „בית יעקב" בעוועגונג אין פוילען. אויף דער דורכריי־זע קיין קראָקא האָט זי זיך אויפגעהאַלטען אין וויען, וואו זי האָט קאָנפערירט מיט דער אַגודה לייטונג אי־בער איהר דאָזיגער מיסיע. ס׳ערשטע איז זי אָבגע־פאָהרען קיין ראַבאַוו, כדי זיך צו בעטייליגען אין „בית יעקב" קורס. מען האָפט, אַז איהר אַרבייט וועט ברענגען אַ גרויס תועלת פאַר דער בית יעקב בעווע־גונג אין פוילען.

אָרטאדאָקסישע פרויען בעוועגונ[illegible]

מיטוואָך דעם 21־טען אב איז אין [illegible] קומען אַ קאָנפערענץ איבער די פ[illegible] פוילען. נאָך אַ רייה אויספיהר[illegible] בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען פרויען אָרגאַניזאַציע „צעירות אגודה.

פערקלענערט דעם צאָל פאַ[illegible]

סענאַטאָר דייטשער האָט אינטערוועניערט אין מי־ניסטעריום וועגען צאָל־הנהה אויף לולבים און הדסים, צוליעב דעם וואָס עס איז נישט קיין לוקסוס־אַרטיקעל נאָר אַ ריין רעליגיעזער. דאָס מיניסטעריום האָט זיך ערקלערט בערייט אָנצווענדען דעם הנחה־טאַריף, לויט קאָנווענציע, אויף לולבים און הדסים וועלכע ווערען געבערענגט פון איטאַליען און פון א״י און צו געבען 40 פּראָצענט ערמעסיגונג.

גרויסע „קרן־הישוב" אַקציע אין פוילען.

די אַגודה צענטראַלע אין וואַרשא האָט בעשלאָסען אין די חדשים אלול און תשרי דורכצופיהרען אַ גרויסע „קרן הישוב" אַקציע.

דער אָבפאָהר פון ד״ר שלמה עהרמאַן פ״ז א״י.

ד״ר שלמה עהרמאַן איז נאָך אַ חדשים׳דיגער ערפאָלגרייכער אַרבייט אָבגעפאָהרען פון ארץ ישראל. פאַר זיין אָוועקפאָהרען איז ער אויפגענומען געוואָרען אויף אַ לענגערער אוידיענץ ביים גענעראַל גובערנאַ־טאָר סטאָרס, וועלכער האָט איהם איבערגעגעבען אַנ׳ אַלבום אַלס זכרון צו זיין בעזוך אין ירושלים. ביי דער דאָזיגער געלעגענהייט האָט ד״ר עהרמאַן נאָכ־אַמאָל אינפאָרמירט גענעראַל סטאָרס איבער די אַר־בייטס־פּראָיעקטען פון דער אַגודת ישראל פאַר א״י. די פערשידענע אָרטס גרופּען און יוגענד גרופּען פון דער אַגודת ישראל האָבען לכבוד זיין אָבפאָהרען איינגעאָרדענט אַ אָבשיעדס באַנקעט. ווי דער „דבר" מעלדעט איז ד״ר עהרמאַנ׳ן געלונגען אין די לעצטע טעג פון זיין בעזוך אין א״י צו פערווירקליכען וויכ־טיגע פּלענער לטובת דעם גאַנצען ישוב.

נאָך דער צעירים בעראַטונג.

(מ.) די צעירים בעראַטונג, וואָס איז פאָרגעקומען אין וואַרשא, האָט, — ווי ס׳איז אגב געווען פאָראויס־צוזעהן, — אַריינגעבראַכט אַ געוויסע אויפלעבונג אין די רייהען פון „צעירי אמוני ישראל" אין פוילען. דאָס איז צו זעהען פון די מאַסען בריעף, וואָס קו־מען טאָג־טעגליך פון פערשיעדענע שטעדט און שטעדט־לעך, פון וואַנען מען פרעגט זיך אָן, וועגען די אַר־בייטען וואָס שטעהען יעצט פאָר.

ס׳איז צו האָפען, אַז די אַרבייט פון „צעירי אמוני ישראל" אין פוילען, וועט אין דער נאָהנטסטער צו־קונפט אָננעהמען אַ מעהר רעאַלען פאָרם ווי ביז איצט.

די רעזאָלוציעס, וואָס זענען אָנגענומען גע־וואָרען אויף דער קאָנפערענץ פון דער „צעירי אגודת ישראל" אין דייטשלאַנד.

1) די קאָנפערענץ פון דער „צעירי אגודת ישראל" פאָדערט אויפסנייע אויף די יוגענד־גרופּען אין דייטש־לאַנד צו אַרבייטען, אין די ראַהמען פון די א״י גע־פיהרטע אַרבייט, לטובת דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל ברוח התורה און צו זאָרגען דערפאַר, אַז אַ גרויסע צאָהל יונגע אגודה׳יסטען און עולים, זאָלען אין די נאָהנסטע צייט רעגעלמעסיג געשיקט ווערען קיין א״י. דערביי מוז מען אָבער אַכט לעגען, אַז די אַלע עולים זאָלען פריהער אויסגעבילדעט ווערען אויף אַ געוויסען לאַנדווירטשאַפטליכען געביעט.

2) די לאַנדעס־קאָנפערענץ אַנערקענט, אַז דורך די ארץ־ישראל אַרבייט דאַרף נישט פערקלענערט און בעשרענקט ווערען די אַרבייט אין גלות, ווייל די ערפיהלונג פון די פליכטען פאַר׳ן גלות און פאַר א״י זענען אונטיילבאַר.

3) די קאָנפערענץ ווענדעט זיך מיט אַ בקשה צו דער ארץ־ישראל־צענטראַלע, אַז זי זאָל כסדר בענאַכריכטען פונ׳ם מצב אין ארץ ישראל, כדי מען זאָל קענען מינדעסטענס איינמאָל אין חודש זיך בעראַטען איבער די וויכטיגסטע אַקטועלסטע ארץ ישראל פראַגען.

4) די לאַנדעס־קאָנפערענץ בעגאַלמעכטיגט די לייטונג, אָבצוזאָגען איינגעאָרדענטע לאַנדווירטשאַפטליכע פלעצער און האַנדווערקער־אַנשטאַלטען, צום צוועק פון אויסבילדען אָרטאָדאָקסישע עולים. די קאָנפערענץ ערוואַרט, אַז די ארץ־ישראל־צענטראַלע פון דער אגודת ישראל וועט איהר זיין בייהילפיג אין דער דאָזיגער אַרבייט דורך רעגעלמעסיגע סובסידיעס.

5) די לאַנדעס־קאָנפערענץ ווענדעט זיך מיט אַ בקשה צו דער ארץ־ישראל־צענטראַלע פון דער אגודת ישראל צו זאָרגען, אַז ביי אַלע אָרטאָדאָקסישע אונ־טערנעהמונגען אין ארץ־ישראל זאָל ווערען בעשעפ־טיגט נור אָרטאָדאָקסישע עולים און האָפט, אַז אויך די עולים פון דייטשלאַנד וועלען דערביי ווע־רען בעריקזיכטיגט.

פון אָרטאָדאָקסישען לעבען אין פּתח תקוה.

* דער קאַרלינער רבי האָט לעצטענס בעזוכט די קאָלאָניע פּתח־תקוה און דעם בוי פון דער לאָמזער ישיבה ווי אויך דאָס פריוואַט הויז פונ׳ם חפץ חיים שליט״א. נאָכהער האָט ער בעזוכט, אין בעגלייטונג פון אָרטאָדאָקסישע פערזענליכקייטען די אַגוּ־דיסטישע ת״ת שארית ישראל, וואו ער האָט בייגע־וואוינט די למודים און פערהערט די תלמידים. די ת״ת מיט איהרע למודים האָבען אויף׳ן קאַרלינער רבין געמאַכט אַ זעהר גוטעז איינדרוק. אין זעלבען טאָג איז אויך פאָרגעקומען די גרונדשטיינלייגונג פונ׳ם ביהמ״ד פאַר די קאַרלינער חסידים, וואו דער רבי האָט געלעגט דעם ערשטען גרונדשטיין. לכבוד דער גרונדשטיינלייגונג האָבען די קאָלאָניסטען אַליין מנדב געווען אַנ׳ערך 1000 דאָלאַר.

אויך דער קרן התורה האָט אין פּתח תקוה צו פער־צייכנען אַ שיינעם ערפאָלג. אַלע קרן־התורה שטרות זענען אין די ערשטע טעג פערקויפט געוואָרען און מען האָט געמוזט טעלעגראַפיש פאָדערן פון דער ירושלים׳ער צענטראַלע אַנדערע שטרות. אַ דאַנק דער אונערמידליכער אַרבייט פון הרב אלפּס, וועלכער וואוינט אין פּתח תקוה, בליהט דאָס לעבען פון דער אָרטאָדאָקסיע אין דער דאָזיגער קאָלאָניע. בעזונדערס ווערט מיט גרויס שפּאַנונג ערוואַרטעט דער יודישער גאון „חפץ חיים" שליט״א.

אַ אינפאָרמאַציע־ביורא פון דער ארץ־ישראל צענטראַלע אין תל־אביב.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ענטוויקלונג פון דער אגודת ישראל אין תל אביב האָט זיך דאָרט איצט געעפענט אַ אינפאָרמאַציע־ביורא פון דער א״י־צענט־ראַלע פון דער אַגודת ישראל. דאָס ביוראָ וועט גע־בען יעדען פערשיעדענע ידיעות איבער דער געגנויער לאַגע פון א״י אין אַלע מקצעות. די לייטונג פון דער דאָזיגער ביורא איז איבערגעגעבען געוואָרען דעם בעקאַנטען סאָציאָלאָג ד״ר ראָבערט ווייס, וועלכער איז צו דעם צוועק אָבגעפאָהרען קיין א״י.

הרה״ג ר׳ אלי׳ קלאַצקין פאָרט קיין א״י

הרב הגאון ר׳ אלי׳ קלאַצקין פון לובלין געפינט זיך איצט אין וויען אויף זיין דורכרייזע קיין ארץ ישראל. אינם לעצטען שבת האָט הרה״ג קלאַצקין געהאַלטען אַ דרשה ביי די ווינער צעירי אגודת ישראל.

עמוד 26
אונזער וועג-שעדליץ 1925-09-04 טו-אלול-תרפה גליון-0060 000005 a הודפס מתוך הארכיון היהודי